ΕΚΘΕΣΗ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ
στην υπόθεση C-302/90 *

I — Νομικό πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης

1. Με τις γενικές διατάξεις του κανονισμού 36/63/ΕΟΚ, της 2ας Απριλίου 1963, περί της κοινωνικής ασφαλίσεως των μεθοριακών εργαζομένων (JO 1963, 62, σ. 1314), το Συμβούλιο:

α) ορίζει, σε σχέση με την εφαρμογή του κανονισμού αυτού, τον « μεθοριακό εργαζόμενο » ως

« τον μισθωτό ή τον εξομοιούμενο προς μισθωτό ο οποίος, μολονότι κατοικεί στο έδαφος ενός των κρατών μελών, όπου καταρχήν επιστρέφει κάθε ημέρα ή τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα, εργάζεται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους » (άρθρο 1, στοιχείο γ)·

β) προσδιορίζει το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού. Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1,

« οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού ισχύουν για τους μεθοριακούς εργαζομένους που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών και είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη ή απάτριδες ή πρόσφυγες, καθώς και για τα μέλη της οικογένειάς τους και για τους επιζώντες τους »·

γ) οριοθετεί έναντι του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού αυτού το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 3 του Συμβουλίου, της 25ης Σεπτεμβρίου 1958, περί της κοινωνικής ασφαλίσεως των διακινουμένων εργαζομένων (JO 1958, 30, σ. 561), και του κανονισμού 4 του Συμβουλίου, της 3ης Δεκεμβρίου 1958, περί του τρόπου εφαρμογής και περί συμπληρώσεως των διατάξεων του κανονισμού 3 που αφορά την κοινωνική ασφάλιση των διακινουμένων εργαζομένων (JO 1958, 30, σ. 597). Κατά το άρθρο 3 του κανονισμού 36/63,

« οι διατάξεις των κανονισμών 3 και 4 ισχύουν για τα πρόσωπα για τα οποία ισχύει ο παρών κανονισμός, εκτός αν οι διατάξεις του ορίζουν άλλως ».

Στο προοίμιο του κανονισμού 36/63 υπενθυμίζεται, στην τέταρτη και την πέμπτη αιτιολογική σκέψη, ότι οι γενικές διατάξεις των κανονισμών 3 και 4, καθώς και οι διατάξεις που αφορούν την αναπηρία, ισχύουν χωρίς να χρειάζεται να συμπληρωθούν περαιτέρω. Ειδικές συμπληρωματικές διατάξεις είναι αναγκαίες για τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας, καθώς και, μεταξύ άλλων, για την ασθένεια.

2. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 36/63, το οποίο καταλέγεται μεταξύ των ειδικών διατάξεων του κανονισμού αυτού,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

προσδιορίζει τον αρμόδιο φορέα για τις χρηματικές καταβολές λόγω ασθένειας και μητρότητας. Το άρθρο αυτό ορίζει τα εξής:

« Οι χρηματικές παροχές που ο μεθοριακός εργαζόμενος δικαιούται ή θα μπορούσε να δικαιούται, αν κατοικούσε στο έδαφος της αρμόδιας χώρας, του καταβάλλονται από τον αρμόδιο φορέα σαν να κατοικούσε στο έδαφος της χώρας αυτής. »

Όσον αφορά τις παροχές σε είδος, το άρθρο 10 του κανονισμού 36/63 περιέχει ειδική διάταξη για τους άνεργους μεθοριακούς εργαζομένους, η οποία ορίζει τα εξής:

« Ο μεθοριακός εργαζόμενος ο οποίος λαμβάνει, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 ή της παραγράφου 2 του άρθρου 19, παροχές ανεργίας προβλεπόμενες από τη νομοθεσία κράτους μέλους μπορεί να αξιώσει κατά την ίδια περίοδο (...) από τον ασφαλιστικό φορέα του τόπου κατοικίας τις παροχές σε είδος. Οι παροχές αυτές οφείλονται από τον αρμόδιο φορέα της χώρας που καταβάλλει τις παροχές ανεργίας. »

Το άρθρο 19, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού προσδιορίζει τον αρμόδιο φορέα για τις παροχές που καταβάλλονται στους μεθοριακούς εργαζομένους λόγω πλήρους ανεργίας. Το άρθρο αυτό ορίζει τα εξής:

« Ο μεθοριακός εργαζόμενος που τελεί σε πλήρη ανεργία δικαιούται τις παροχές σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικεί, σαν να είχε εργαστεί για τελευταία φορά στο έδαφος του κράτους αυτού (...) Η καταβολή των παροχών βαρύνει τον φορέα του τόπου κατοικίας. »

3. Το άρθρο 17 του κανονισμού 3 περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις για την ασθένεια και αφορά την περίπτωση των εργαζομένων οι οποίοι μεταβαίνουν σε κράτος μέλος κατόπιν συμπληρώσεως ασφαλιστικής περιόδου σε άλλο κράτος μέλος. Η παράγραφος 1, εδάφιο 1, του άρθρου αυτού ορίζει τα εξής:

« Οι μισθωτοί ή οι εξομοιούμενοι προς μισθωτούς που έχουν συμπληρώσει περιόδους ασφαλίσεως ή εξομοιούμενες περιόδους βάσει της νομοθεσίας ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών και μεταβαίνουν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους δικαιούνται, για τους ίδιους και τα μέλη της οικογένειάς τους, τις παροχές που προβλέπει η νομοθεσία του κράτους μέλους αυτού, εφόσον:

i) ήσαν ικανοί προς εργασία, όταν εισήλθαν για τελευταία φορά στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους,

ii) είχαν υπαχθεί στην υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση μετά την τελευταία είσοδό τους στο εν λόγω έδαφος,

iii) πληρούν τις προϋποθέσεις που θέτει η νομοθεσία του εν λόγω κράτους μέλους, αν ληφθεί υπόψη ο συνυπολογισμός των περιόδων τον οποίο προβλέπει το προηγούμενο άρθρο. »

4. Τέλος, το άρθρο 39, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρ-

μογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, ο οποίος άρχισε να ισχύει την 1η Οκτωβρίου 1972 και τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6), αφορά τις προϋποθέσεις κτήσεως του δικαιώματος επί των παροχών λόγω αναπηρίας. Οι διατάξεις αυτές ορίζουν τα εξής:

« 1. Ο φορέας κράτους μέλους, η νομοθεσία του οποίου εφαρμοζόταν κατά τη στιγμή επελεύσεως της ανικανότητας προς εργασία που είχε ως επακόλουθο την αναπηρία, καθορίζει, κατά τις διατάξεις της νομοθεσίας αυτής, αν ο ενδιαφερόμενος πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για να έχει δικαίωμα παροχών, αφού ληφθούν υπόψη — εφόσον είναι αναγκαίο — οι διατάξεις του άρθρου 38.

2. Ο ενδιαφερόμενος, ο οποίος πληροί τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1, λαμβάνει τις παροχές αποκλειστικά από τον εν λόγω φορέα σύμφωνα με τη νομοθεσία που εφαρμόζει ο φορέας αυτός.

3. Ο ενδιαφερόμενος ο οποίος δεν δικαιούται παροχών, κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1, λαμβάνει τις παροχές τις οποίες δικαιούται ακόμη δυνάμει της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους, λαμβανομένων υπόψη, κατά περίπτωση, των διατάξεων του άρθρου 38. »

II — Περιστατικά και διαδικασία

5. Η Desse, Γαλλίδα υπήκοος, εργάστηκε στο Βέλγιο ως μεθοριακή εργαζομένη από τις 25 Φεβρουαρίου 1957 μέχρι τις 4 Δεκεμβρίου 1970, ημερομηνία της απολύσεώς της.

Από τις 5 Δεκεμβρίου 1970 μέχρι την 1η Φεβρουαρίου 1971 η Desse λάμβανε παροχές ανεργίας στη Γαλλία, σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 36/63, και κατέβαλλε εισφορές στο « σύστημα συνεχιζόμενης ασφαλίσεως » στο Βέλγιο μέχρι την 31η Ιανουαρίου 1971.

Από τις 2 μέχρι τις 21 Φεβρουαρίου 1981 η Desse λάμβανε επιδόματα ασθενείας από τον βελγικό ασφαλιστικό φορέα, ο οποίος την κήρυξε ικανή προς εργασία από τις 22 Φεβρουαρίου.

Στην Desse καταβλήθηκαν και πάλι οι παροχές ανεργίας στη Γαλλία από τις 24 Φεβρουαρίου μέχρι τις 11 Οκτωβρίου 1971. Για το διάστημα μεταξύ 12ης Οκτωβρίου 1971 και 30ής Σεπτεμβρίου 1980, ημερομηνία συνταξιοδοτήσεώς της, η Desse αναγνωρίστηκε ανίκανη προς εργασία από το caisse auxiliaire d'assurance maladie-invalidité (Επικουρικό Ταμείο Ασφαλίσεως κατά Ασθενειών και Αναπηρίας, στο εξής: CAAMI), το οποίο αποτελεί βελγικό ασφαλιστικό φορέα.

Με απόφαση όμως της 11ης Μαΐου 1973 το CAAMI αρνήθηκε να της καταβάλει τις παροχές λόγω ασθένειας. Η Desse προσέφυγε κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του tribunal du travail de Tournai, το οποίο δέχθηκε, με απόφαση της 4ης Ιουνίου 1976, ότι τα επιδόματα λόγω πρωτογενούς ανικανότητας προς εργασία οφείλονταν στην Desse από τις 12 Οκτωβρίου 1971, τα δε επιδόματα αναπηρίας από τις 12 Οκτωβρίου 1972.

Το CAAMI άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του cour du travail de Mons και το Institut national d'assurance maladie-invalidité (Εθνικό Ινστιτούτο Ασφαλίσεως κατά Ασθενειών και Αναπηρίας, στο εξής: INAMI) παρενέβη υπέρ του CAAMI.

Η Desse πέθανε την 1η Οκτωβρίου 1983. Η δίκη επαναλήφθηκε στις 21 Φεβρουαρίου 1989 κατόπιν πρωτοβουλίας των κληρονόμων της, του Napoléon και της Jocelyne Faux.

6. Με απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 1990, το cour du travail de Mons (Βέλγιο) ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

« 1) Χάνει η Γαλλίδα μισθωτή που κατοικεί στη Γαλλία και έχει εργαστεί αποκλειστικά στο Βέλγιο επί 14 περίπου έτη ως μισθωτή την ιδιότητα του μεθοριακού εργαζομένου κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο γ, του κανονισμού 36/63/ΕΟΚ (ιδιότητα που εξακολουθούσε να της αναγνωρίζεται κατά τον χρόνο της απολύσεώς της στις 4 Δεκεμβρίου 1970);

Αποτελεί η απώλεια αυτή της ιδιότητας του μεθοριακού εργαζομένου συνέπεια του γεγονότος ότι η εν λόγω μισθωτή τελούσε σε πλήρη ανεργία και ελάμβανε σχετικό επίδομα από τον γαλλικό ασφαλιστικό φορέα του τόπου της κατοικίας της κατά την περίοδο από 24 Φεβρουαρίου 1971 έως 11 Οκτωβρίου 1971 στο πλαίσιο του άρθρου 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 36/63/ΕΟΚ, της 2ας Απριλίου 1963, ενώ φαίνεται να διατηρεί την ιδιότητα αυτή βάσει των άρθρων 2, παράγραφος 1, και 19, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού;

2) Σε περίπτωση ασθενείας και ανικανότητας προς εργασία και εν συνεχεία ανικανότητας αναγνωρισμένης κατά τη βελγική νομοθεσία περί ασφαλίσεως κατά ασθενείας-αναπηρίας (νόμος της 9ης Αυγούστου 1963) από τις 12 Οκτωβρίου 1971 μέχρι τη συμπλήρωση συντάξιμης ηλικίας (δηλαδή μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 1980), μπορεί η ανωτέρω να αξιώσει επίδομα πρωτογενούς ανικανότητας προς εργασία (επί ένα έτος) και στη συνέχεια αναπηρίας από τον αρμόδιο βελγικό φορέα, στο πλαίσιο του άρθρου 6 του κανονισμού 36/63;

3) Πρέπει — σύμφωνα με το πνεύμα του κανονισμού 36/63 και των ειδικών συμπληρωματικών διατάξεων που χρειάστηκε να εκδοθούν (βλ. πέμπτη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου του κανονισμού) — να γίνει δεκτό ότι η περίοδος ανεργίας στη Γαλλία — καίτοι δεν αναγνωρίστηκε στην εν λόγω χώρα κατοικίας ως περίοδος ασφαλίσεως ή εξομοιούμενη ή ισοδύναμη προς περίοδο ασφαλίσεως — πρέπει να θεωρηθεί στο Βέλγιο, χώρα της προηγουμένης απασχολήσεως, ως περίοδος ασφαλίσεως ή εξομοιούμενη ή ισοδύναμη προς περίοδο ασφαλίσεως (ιδίως ενόψει της εφαρμογής του εθνικού νόμου της 9ης Αυγούστου 1963 περί ασφαλίσεως κατά ασθενείας-αναπηρίας) (άρθρα 66 έως 68 και 75);

Έχει η απάντηση στο ερώτημα αυτό σχέση με τη διάταξη του άρθρου 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 36/63, που επιβάλλει σιωπηρώς την υποχρέωση στον μεθοριακό εργαζόμενο ο οποίος περιέπεσε σε πλήρη ανεργία να ασκήσει το δικαίωμα για επίδομα ανεργίας και επομένως να δηλωθεί ως αναζητών εργασία στη χώρα της κατοικίας του (εν προκειμένω στη Γαλλία) και όχι στη χώρα του τόπου εργασίας και υπαγωγής στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως μισθωτών, στην οποία έχασε την απασχόλησή του;

4) Τέλος, επικουρικώς, για την περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στα τρία πρώτα ερωτήματα και εφαρμογής του κανονισμού 3 από την 1η Οκτωβρίου 1971 και

του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 από την 1η Οκτωβρίου 1972 στον τομέα της ασφαλίσεως κατά ασθενείας-αναπηρίας:

Πρέπει ο φορέας της χώρας του τόπου εργασίας και υπαγωγής στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως μισθωτών (εν προκειμένω του Βελγίου) να δεχθεί ότι η περίοδος ανεργίας για την οποία καταβάλλεται επίδομα στη Γαλλία κατά το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 36/63/ΕΟΚ (καίτοι δεν αναγνωρίζεται στη χώρα αυτή ως περίοδος ασφαλίσεως ή εξομοιούμενη ή ισοδύναμη περίοδος) επέχει θέση περιόδου ασφαλίσεως ή εξομοιούμενης ή ισοδύναμης προς αυτή κατά την έννοια των άρθρων 66 (δοκιμαστική περίοδος) έως 68 και 75 (λόγω της διατηρήσεως της ιδιότητας του δικαιούχου) του νόμου της 9ης Αυγούστου 1963 περί ασφαλίσεως κατά ασθενείας-αναπηρίας; »

7. Η απόφαση περί παραπομπής πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 5 Οκτωβρίου 1990. Έγγραφες παρατηρήσεις κατά το άρθρο 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου κατέθεσαν το INAMI, παρεμβαίνον υπέρ του εφεσείοντος, εκπροσωπούμενο από τους A. Wattier και J. Saint-Ghislain, δικηγόρους Mons, το ζεύγος Faux, εφεσίβλητοι, εκπροσωπούμενοι από τους Gaston Dramaix και José Chevalier, δικηγόρους Mons, και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Δημήτριο Γκουλούση, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας.

8. Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων και να αναθέσει την εκδίκαση της υποθέσεως στο πέμπτο τμήμα, σύμφωνα με το άρθρο 95, παράγραφοι 1 και 2, του Κανονισμού Διαδικασίας.

III — Περίληψη των γραπτών παρατηρήσεων που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

9. Όσον αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το *INAMI* ισχυρίζεται ότι, για να δικαιούται τις παροχές σε χρήμα λόγω ανικανότητας προς εργασία, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να καλύπτεται από τον ορισμό του μεθοριακού εργαζομένου που δίδεται στο άρθρο 1, στοιχείο γ, του κανονισμού 36/63, δηλαδή να κατοικεί στο έδαφος κράτους μέλους και να εργάζεται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους. Η τελευταία αυτή προϋπόθεση όμως δεν μπορεί να πληρούται, όταν ο ενδιαφερόμενος τελεί σε πλήρη ανεργία.

Προς στήριξη της απόψεώς του, το INAMI επικαλείται την ερμηνεία του όρου « απασχολείται » που χρησιμοποιείται στην ανωτέρω διάταξη του κανονισμού 36/63, ερμηνεία που δόθηκε από τη διοικητική επιτροπή της οποίας την ίδρυση προέβλεψε το άρθρο 43 του κανονισμού 3.

Η επιτροπή αυτή διευκρίνισε ότι ο εν λόγω όρος έχει ευρύτατο περιεχόμενο και καλύπτει τους « εργαζομένους που τελούν σε μερική ή περιστασιακή ανεργία και εμπίπτουν στις ευεργετικές διατάξεις του άρθρου 19, παράγραφος 2, του κανονισμού 36/63 ». Από τα ανωτέρω το INAMI συνάγει, αντλώντας επιχείρημα εκ του εναντίου, ότι εξαιρούνται οι τελούντες σε πλήρη ανεργία.

Όσον αφορά το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το INAMI ισχυρίζεται ότι η περίπτωση του μεθοριακού εργαζομένου που τελούσε σε πλήρη ανεργία και επλήγη στις 12 Οκτωβρίου 1971 από ανικανότητα προς εργασία δεν καλύπτεται από το άρθρο 6 του κανονισμού 36/63, καθόσον από το άρθρο αυτό δεν προκύπτει ποιος ασφαλιστικός φορέας βαρύνεται με την καταβολή των παροχών λόγω ασθένειας στην περίπτωση αυτή.

Επομένως, δυνάμει του άρθρου 3 του κανονισμού 36/63, πρέπει να εφαρμοστούν οι διατάξεις των κανονισμών 3 και 4. Σύμφωνα με το άρθρο 17 του κανονισμού 3, η καταβολή των παροχών λόγω ασθένειας βαρύνει το κράτος μέλος στο οποίο μεταβαίνει ο εργαζόμενος. Κατά συνέπεια, στην προκειμένη υπόθεση το βάρος καταβολής των παροχών αυτών φέρουν οι γαλλικές αρχές.

Όσον αφορά την αναπηρία που επήλθε στις 12 Οκτωβρίου 1972, το INAMI τονίζει ότι το εφαρμοστέο σύστημα προσδιορίζεται από τον κανονισμό 1408/71, ο οποίος άρχισε να ισχύει την 1η Οκτωβρίου 1972. Το άρθρο 39 του κανονισμού αυτού ορίζει ότι το οικονομικό βάρος της αναπηρίας φέρει το κράτος μέλος του οποίου η νομοθεσία εφαρμοζόταν κατά τον χρόνο επελεύσεως της ανικανότητας προς εργασία. Στην προκειμένη περίπτωση το κράτος αυτό είναι επίσης η Γαλλία.

Όσον αφορά το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το INAMI τονίζει ότι τόσο ο κανονισμός 3 όσο και ο κανονισμός 1408/71 καθιστούν σαφές ότι ως «περίοδοι ασφαλίσεως» νοούνται οι περίοδοι καταβολής εισφορών, απασχολήσεως ή μη μισθωτής εργασίας που καθορίζονται ή αναγνωρίζονται ως περίοδοι ασφαλίσεως από τη νομοθεσία υπό την οποία συμπληρώθηκαν, καθώς και κάθε εξομοιούμενη προς αυτές περίοδος, κατά το μέτρο κατά το οποίο αναγνωρίζεται από τη νομοθεσία αυτή ως ισοδύναμη προς περίοδο ασφαλίσεως.

Η γενική αυτή αρχή έχει επιβεβαιωθεί επανειλημμένα από το Δικαστήριο (αποφάσεις της 5ης Δεκεμβρίου 1967, 14/67, Welchner, Rec. 1967, σ. 428, της 6ης Ιουνίου 1972, 2/72, Murru, Rec. 1972, σ. 333, και της 7ης Φεβρουαρίου 1990, C-324/88, Vella, Συλλογή 1990, σ. I-257).

Κατά συνέπεια, παρά το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 36/63, η περίοδος ανεργίας της ενδιαφερομένης στη Γαλλία, την οποία η ισχύουσα τότε γαλλική νομοθεσία δεν θεωρούσε ως περίοδο ασφαλίσεως, δεν μπορούσε να θεωρηθεί στο Βέλγιο ως περίοδος ασφαλίσεως ή περίοδος εξομοιούμενη ή ισοδύναμη προς περίοδο ασφαλίσεως.

Όσον αφορά το τελευταίο προδικαστικό ερώτημα, το INAMI υπενθυμίζει καταρχάς ότι, κατά το άρθρο 17 του κανονισμού 3 και το άρθρο 39 του κανονισμού 1408/71, η υποχρέωση καταβολής των εισφορών βάρυνε τον γαλλικό ασφαλιστικό φορέα.

Το INAMI τονίζει στη συνέχεια ότι, αν η εφεσίβλητη δεν δικαιούται τις παροχές αναπηρίας βάσει της γαλλικής νομοθεσίας, μπορεί να ισχυριστεί ότι δικαιούται τις παροχές αυτές στο Βέλγιο δυνάμει του άρθρου 39, παράγραφος 3, του κανονισμού 1408/71.

Το INAMI όμως διευκρινίζει ότι η τελευταία αυτή διάταξη παραπέμπει στο άρθρο 38 του ίδιου κανονισμού, το οποίο αφορά τον συνυπολογισμό των περιόδων ασφαλίσεως, οι οποίες, όπως ήδη αναφέρθηκε, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σύμφωνα με τη νομοθεσία υπό την οποία συμπληρώθηκαν.

Το συμπέρασμα του INAMI είναι ότι, εφόσον μια περίοδος ανεργίας στη Γαλλία δεν αναγνωρίζεται ως περίοδος ασφαλίσεως από τη γαλλική νομοθεσία, η περίοδος αυτή δεν μπορεί να εξομοιωθεί προς περίοδο ασφαλίσεως προς τον σκοπό κτήσεως του δικαιώματος επί των βελγικών παροχών.

10. Το ζεύγος *Faux*, οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης, τονίζουν καταρχάς ότι η περίπτωση της Desse εμπίπτει στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και υπενθυμίζουν την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου ότι οι κανονισμοί που αφορούν την κοινωνική ασφάλιση πρέπει να ερμηνεύονται ενόψει των σκοπών που επιδιώκονται με τα άρθρα 48 έως 51 της Συνθήκης.

Επ' αυτού οι εφεσίβλητοι ισχυρίζονται ότι το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει, πρώτον, ότι οι διατάξεις των κανονισμών που αποβλέπουν στην υλοποίηση της ελευθερίας αυτής πρέπει να ερμηνεύονται ευρέως, ενώ οι εξαιρέσεις και αποκλίσεις από τις διατάξεις αυτές πρέπει να ερμηνεύονται στενά (απόφαση της 12ης Ιουλίου 1984 στην υπόθεση 242/83, Patteri, Συλλογή 1984, σ. 3191), και, δεύτερον, ότι δεν θα επιτυγχανόταν ο σκοπός που επιδιώκεται με τα άρθρα 48 έως 51, αν οι εργαζόμενοι έχαναν, λόγω της ασκήσεως του δικαιώματός τους προς ελεύθερη κυκλοφορία, τα οφέλη που τους εξασφαλίζει από άποψη κοινωνικής ασφαλίσεως η νομοθεσία ενός μόνου κράτους μέλους (απόφαση της 5ης Ιουλίου 1967 στην υπόθεση 9/67, Colditz, Rec. 1967, σ. 298).

Από τα ανωτέρω οι εφεσίβλητοι συνάγουν ότι η γενική αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων συνεπάγεται την κατάργηση κάθε εμποδίου που δημιουργούν οι διατάξεις των εθνικών νομοθεσιών στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως.

Οι εφεσίβλητοι θεωρούν ειδικότερα ότι με τα προδικαστικά ερωτήματα το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσία, πρώτον, αν η Desse διατηρούσε την ιδιότητά της ως μεθοριακής εργαζομένης κατά τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία λάμβανε επιδόματα πλήρους ανεργίας από τον γαλλικό ασφαλιστικό φορέα και, δεύτερον, αν η περίοδος της ανεργίας συνιστά περίοδο ασφαλίσεως που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την κτήση του δικαιώματος επί των βελγικών παροχών κατόπιν συνυπολογισμού των περιόδων ασφαλίσεως.

Όσον αφορά το πρώτο σημείο, οι εφεσίβλητοι τονίζουν ότι η Desse λάμβανε επιδόματα ανεργίας από τις 5 Δεκεμβρίου 1970 μέχρι την 1η Φεβρουαρίου 1971 και στη συνέχεια από τις 24 Φεβρουαρίου μέχρι τις 12 Οκτωβρίου 1971, καθώς και επιδόματα λόγω ανικανότητας προς εργασία από την 1η μέχρι τις 21 Φεβρουαρίου 1971, επειδή ακριβώς είχε την ιδιότητα της μεθοριακής εργαζομένης. Η ιδιότητα αυτή πρέπει επομένως να εκτιμάται κατά το χρονικό σημείο της κτήσεως του δικαιώματος, δηλαδή εν προκειμένω στις 4 Δεκεμβρίου 1970, ημέρα απολύσεως της ενδιαφερομένης.

Οι εφεσίβλητοι προσθέτουν ότι το ίδιο το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 36/63 αναφέρεται στην ιδιότητα του μεθοριακού εργαζομένου που τελεί σε πλήρη ανεργία. Δεν επιτρέπεται επομένως να καταστεί κενή περιεχομένου η διάταξη αυτή λόγω στενής ερμηνείας της λέξης « απασχολείται » του άρθρου 1, στοιχείο γ, του ίδιου αυτού κανονισμού. Κατά τους εφεσίβλητους, η ερμηνεία αυτή θα κατέληγε σε κοινοτικό περιορισμό του δικαιώματος που παρέχει στον εργαζόμενο η εθνική νομοθεσία και θα αντέβαινε προς την ερμηνεία των κοινοτικών κανονισμών στην οποία έχει προβεί το Δικαστήριο βάσει της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων.

Όσον αφορά το ζήτημα αν η περίοδος πλήρους ανεργίας για την οποία καταβάλλονταν γαλλικές παροχές συνιστά περίοδο ασφαλίσεως που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την κτήση του δικαιώματος επί των βελγικών παροχών κατόπιν συνυπολογισμού των περιόδων ασφαλίσεως, οι εφεσίβλητοι βάλλουν καταρχάς κατά της ερμηνείας που προτείνει το INAMI, ισχυριζόμενοι ότι η ερμηνεία αυτή στηρίζεται στους κανονισμούς 3 και 4, ενώ για τους μεθοριακούς εργαζομένους ισχύουν μόνο οι ειδικές διατάξεις του κανονισμού 36/63.

Οι εφεσίβλητοι τονίζουν στη συνέχεια ότι, αφού η Desse αναγκάστηκε να δηλωθεί ως αναζητούσα εργασία στη Γαλλία, βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 36/63, και ελάμβανε παροχές σε είδος στη Γαλλία σύμφωνα με το άρθρο 10 του κανονισμού αυτού, η περίοδος ανεργίας της, για την οποία ελεγχόταν στη Γαλλία, πρέπει να εξομοιωθεί με περίοδο ανεργίας για την οποία ο έλεγχος πραγματοποιείται στο Βέλγιο βάσει του άρθρου 21, παράγραφος 3, του βελγικού νόμου της 9ης Αυγούστου 1963.

Τέλος, οι εφεσίβλητοι δεν αμφισβητούν ότι η Desse δεν υπαγόταν στο γαλλικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως, αλλά υποστηρίζουν ότι η κτήση του δικαιώματος επί των επιδομάτων ανεργίας στη Γαλλία κατέστη δυνατή χάρη σε κοινοτικό κανονισμό, χωρίς να εξαρτάται από την εν λόγω υπαγωγή.

Οι εφεσίβλητοι ισχυρίζονται ότι εν προκειμένω πρέπει να ληφθεί υπόψη μόνο ο ορισμός που δίνει η γαλλική νομοθεσία στην περίοδο ασφαλίσεως ή στην εξομοιούμενη περίοδο, κατά τη νομοθεσία δε αυτή η περίοδος ανεργίας για την οποία ασκείται έλεγχος εξομοιώνεται με περίοδο ασφαλίσεως.

11. Επί του πρώτου ερωτήματος η *Επιτροπή* ισχυρίζεται ότι το Δικαστήριο, ερμηνεύοντας διάταξη του κανονισμού 1408/71 που έχει σχεδόν το ίδιο περιεχόμενο με τη διάταξη του άρθρου 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 36/63, έκρινε ότι ο μεθοριακός εργαζόμενος που βρίσκεται σε πλήρη ανεργία μπορεί να ζητήσει μόνο τις παροχές του κράτους όπου κατοικεί (απόφαση της 12ης Ιουνίου 1986 στην υπόθεση 1/85, Miethe, Συλλογή 1986, σ. 1837). Η Επιτροπή θεωρεί επομένως ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 36/63 δεν παρέχει στους μεθοριακούς εργαζομένους δικαίωμα επιλογής μεταξύ της νομοθεσίας του κράτους μέλους κατοικίας και του κράτους μέλους απασχολήσεως.

Κατά συνέπεια, ο μεθοριακός εργαζόμενος χάνει την ιδιότητα αυτή όχι επειδή βρίσκεται σε πλήρη ανεργία, αλλά μόνο αν αρχίσει να εργάζεται χωρίς να πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρο 1, στοιχείο γ, του κανονισμού 36/63.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσία αν ο μεθοριακός εργαζόμενος που βρίσκεται σε πλήρη ανεργία μπορεί, βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 36/63, να αξιώσει τα επιδόματα πρωτογενούς ανικανότητας προς εργασία και στη συνέχεια τα επιδόματα αναπηρίας.

Όσον αφορά τα επιδόματα ασθενείας, επομένως δε και τα επιδόματα πρωτογενούς ανικανότητας προς εργασία, η Επιτροπή τονίζει ότι η διάταξη αυτή προβλέπει ρητά ότι τα επιδόματα αυτά καταβάλλονται από τον αρμόδιο ασφαλιστικό φορέα του κράτους μέλους απασχολήσεως.

Όσον αφορά τις παροχές αναπηρίας, η Επιτροπή τονίζει ότι, κατά τη νέα παράγραφο 5 του άρθρου 39, η οποία προστέθηκε στον κανονισμό 1408/71 με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2793/81 του Συμβουλίου, της 17ης Σεπτεμβρίου 1981, περί τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας και του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (ΕΕ L 275, σ. 1), η καταβολή των παροχών αυτών βαρύνει τον αρμόδιο ασφαλιστικό φορέα του κράτους μέλους κατοικίας. Η Επιτροπή υπογραμμίζει πάντως ότι η διάταξη αυτή δεν μπορεί να εφαρμοστεί στη διαφορά της κύριας δίκης, αφού άρχισε να ισχύει μετά τη λήξη της περιόδου ανικανότητας της Desse προς εργασία.

Κατά την Επιτροπή, τα κρίσιμα σημεία αναφοράς στην προκειμένη υπόθεση είναι επομένως οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου αυτού, οι οποίες και μόνο εφαρμόζονται στην προκειμένη υπόθεση, το συναγόμενο δε συμπέρασμα είναι ότι το ζήτημα αν ο μεθοριακός εργαζόμενος πληροί όλες τις προϋποθέσεις κτήσεως του δικαιώματος επί των παροχών αναπηρίας κρίνεται από τον αρμόδιο ασφαλιστικό φορέα του κράτους στο οποίο επήλθε η ανικανότητα προς εργασία, εν προκειμένω δε του κράτους απασχολήσεως.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι, κατόπιν της απαντήσεως που δόθηκε στα δύο πρώτα ερωτήματα, το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα δεν έχουν αντικείμενο.

G. C. Rodríguez Iglesias
εισηγητής δικαστής